

коэффициентата обухвата коэффициенте, који се налазе у стубцу означеном са w и одговарајућим индексом и у реду означеном са k са истим индексом.

(Наставиће се)

STJEPAN VESEL, savetnik
Min. finansija u penziji

„ULOGA KATASTARSKOG PLANA U NARODNOJ PRIVREDI“

Primedbe na kongresni referat g. Inž. Al. Kostića

(Nastavak)

III

U kongresnom referatu g. Inž. Kostića mnogo su važni i dalekosežni predlozi, koji se odnose na reorganizaciju Odeljenja katastra.

Da bi premer mogao biti vršen najdoteranije ili — da tako kažem — savršeno te da bi mogao poslužiti u jednakoj meri svim kako državnim tako i privatnim potrebama, ne bi smeo biti dirigovan od ustanove, kojoj savršenost premera nije neophodnost i koja premeru proizvoljno nameće balast nesrodne struke, već bi premer imao biti postavljen na samostalnu širu osovinu.

Ovaj odlični predlog g. Inž. Kostića nije potpuno nov, ali je iznet u vreme kada se zavisnost premera o potrebama fiska u praksi već počela ispoljavati kao nasilan i neprirodan odnos te je u stručnim krugovima već dozrelo saznanje, da je dalje održavanje takova odnosa po neke državne interese i štetno.

Predlog koji je sada izneo g. Inž. Kostić, bio je aktuelan već i mnogo ranije tj. u vreme kada se našoj mladoj Državi izradivao ustavni i upravni kostur, ali u ono vreme nije bilo razumevanja za ustanovu, nepotrebna korist koje nije bila očigledna, s tim manje što se verovalo da takva ustanova u krajevima preuzetim od bivše monarhije već postoji pod imenom »katastar«. Zato je pitanje ustanove premera bilo potisnuto sasvim u pozadinu od pitanja prećih i od osnovnije važnosti po život Države. Ipak je bilo pokušaja — moglo bi se reći — i u pravo vreme, da se skrene pažnja nadležnih činilaca državne vlasti i na potrebu koncentrisanja svih javnih tehničkih radova, medju kojima se nalazio i državni premer, pod jednim ministarstvom, ali — kako rekoh — za ovaku potrebu nije bilo razumevanja. Što više, u vezi s napomenutim pokušajem, bio je iznet i direktan predlog da se državni premer organizuje kao samostalna ustanova — o čemu više docnije — ali i taj predlog je propao iz istoga razloga.

Sadašnji predlog zasnovao je g. Inž. Kostić, nezavisno od ranijega predloga, pod mnogo povoljnijim prilikama: Država je u upravnom i finansijskom pogledu sređena; ustanove kojima je potreban premer su formirane i njihovi mehanizmi funkcionišu redovito i pravilno; krug stručnjaka premera je za mnogo proširen i njihovo stručno osposobljenje je praktičnim radom učvršćeno i povećano i — što je najvažnije — svest o potrebi samostalne ustanove premera je u kaderu takovih stručnjaka probudena.

Pored tolikih pogodnosti govori u prilog ostvarenju ideje samostalnog premera još i činjenica, da kreiranje takove ustanove, kako ju je zamislio g. inž. Kostić, nije uslovljeno velikim zahtevima od nadležnih vlasti. Ova skromnost u zahtevima, bez sumnje, obezbeđuje uspeh, ali bi ona mogla biti i opasna po buduće pravilno i nesmetano održavanje samostalnosti ustanove premera i po njen daljni razvitak. Zato je potrebno da se ova lepa osobina u ovoj prilici pobliže ogleda i pravilno oceni.

Samostalna ustanova premera zamišljena je tako, da bi bila pod imenom „Uprava državnih premera” stavljena pod budžetsko okrilje Ministarstva finansija, ali da bi bila oslobođena sviju poslova, koji nemaju direktne veze s državnim premeravanjima.

Novoj ustanovi je odabrano budžetsko skrbništvo Ministarstva finansija zato, jer ima ovo Ministarstvo najveći deo interesa za državnim premerom.

Skromniji zahtevi zaista nisu mogli biti postavljeni: sadašnje Odeljenje katastra i državnih dobara produžilo bi izvoditi svoje radove premera pod novim imenom, i bilo bi oslobođeno dužnosti da sprema i poreske operate. Ali ma da su zahtevi skromni, ipak dopuštaju sumnju, da li bi Ministarstvo finansija, iako ima najviše sredstava, htelo finansirati i onakve premere, kakvi nisu potrebni za svrhe poreske, već više služe ciljevima pravosudnim, građevinskim, kolonizacijskim itd., jer Ministarstvo finansija ima jednakog interesa kako za premer zemljišta tako i za utvrđivanje zemljarinsko-poreskih obveznika i za razrezivanje zemljarine na osnovu katast. čistog prihoda zemljišta i veličina porezu podvrgnutih površina tj. Ministarstvo finansija ima interesa za drž. premeravanja samo u pitanjima zemljišnih površina, a površine za poreske svrhe — poznato je — ne treba da budu određene s nekom naročitom tačnošću i za njihovo izračunavanje nisu potrebni terenski reļjefi. Ovo nije slučaj samo u državi našoj, već takvi odnosi vladaju i u drugim državama pa i u najnaprednijim i baš to je razlog, da se zemljišni premeri, koji služe zemljarinskim katastrima, ne mogu dići do svoje dostojne visine i opšte upotrebljivosti.

Kako će privoleti Ministarstvo finansija da ono suprotno utvrđenim budžetskim principima budžetuje i one premere, koji se ne vrše u poreske svrhe, toga g. Inž. Kostić nije rekao. Možda je smatrao da odgovor na ovo pitanje ima da da »Savetodavni odbor«.

Savetodavni odbor je, prema zamisli predlagača, vrhovni nadzorni organ pod »Upravom drž. premera«, sastavljač programa rada za svaku godinu i donosilac saveta i rešenja u pitanjima geodetsko-naučnim, radno-organizacijskim i pravilničkim.

I ne uzimajući obzir na prednju koncepciju izvan svake je sumnje, da je Savetodavni odbor poradi izuzetnoga odnosa drž. premera naprama Ministarstvu finansija jedno neophodno potrebno telo, kome je zadatak da posreduje, u pogledu izvodenja radova premera, između Uprave drž. premera i Ministarstva finansija s jedne strane i između Ministarstva finansija i drugih ministarstava i ustanova koje su zainteresovane drž. premerom, s druge strane.

Ipak nije moguće naći opravdanje da bi Upravi drž. premera bio potreban još i tehnički, stručni nadzor i to u formi jednoga višeglavog odbora. Na čelu Uprave drž. premera mora da stoji jedan apsolutno spreman i u svakom pogledu pouzdan geodet. stručnjak. Druge kvalifikacije nisu potrebne — ako ih ima, to bolje — ali pored navedenih stručnih i moralnih kvalifikacija načelnika Uprave nije razumljiva potreba još zasebnoga vrhovnog nadzora nad njim. Takav nadzor bi se mogao dopustiti samo nad izvodenjem utvrđenoga radnog programa tj. u pitanju da li je program rada izvršen potpuno i prema zadanim uputstvima a ne i u pitanju ispravnosti rada.

U pogledu Savetodavnog odbora ima u predlogu g. inž. Kostića još jedna nejasnoća. Nije izraženo a ne može se ni iz smisla koncepcije Odborovih zadataka razabrati, čiji je zapravo savetodavni organ ovaj Odbor: da li Uprave drž. premera ili Ministra finansija. Verovatnije je da je taj Odbor savetodavni organ Ministra finansija, ali kao takav, zastupajući interese svoga ministarstva, ne bi morao uvek svoj posrednički zadatak da vrši nepristrano. Zato, ako držimo na umu samo glavni zadatak toga Odbora, a to je sastavljanje radnih programa za drž. premer, smemo opravdano zaključiti, da takav Odbor ne može da bude ničiji savetodavni organ, već on treba da bude jedna nezavisna ustanova, zaključci koje dobivaju definitivnu i obaveznu snagu za sva nadležstva u državi po odobrenju Ministarskog saveta. Ministar finansija ne bi mogao zaključaka Odbora menjati ni pre toga odobrenja, već bi ih smeo jedino, u slučaju budžetskih prekoračenja, vratiti Odboru na prerađu i ne podnevi ih pred Ministarski savet. Takav nezavisni Odbor imao bi da utvrdi i sume budžetske participacije zainteresovanih ministarstava. Prema tome takav se odbor ne bi smeo zvati »Savetodavni odbor« već prosto »Odbor za drž. premer«.

Samo uz pomoć jednoga nezavisnog Odbora za drž. premer mogao bi drž. premer da funkcioniše kao samostalna čisto tehnička ustanova i samo u takovu slučaju pokazuje se predlog g. inž. Kostića, kojim se drž. premer želi staviti pod okrilje budžeta Ministarstva finansija, *zbog svoje skromnosti kao najizvodljiviji* — ali ne i kao najbolji u stručnom smislu.

Postoji naime više načina da se organizuje drž. premer kao samostalna ustanova. Jedan je način i to da drž. premer bude prislonjen uza ono ministarstvo, kome može poslužiti najviše onda, kada se nalazi na stepenu svoga najvećeg usavršenja, a to je uza Ministarstvo pravosuđa. Ali ovaj način bi bio opravdan tek onda, kad bi Ministarstvo pravosuđa nametnulo zemljišnim knjigama obavezu punog jemstva ne samo za stvarno-pravna ovlašćenja i opterećenja na zemljištima već i za oblike i površine zemljišnih parcela. Kako bi pored toga morao i u ovom slučaju sastavljati radne programe za drž. premeravanja Odbor za državni premer, to bi bio ovakav način organizovanja ustanove samostalnoga drž. premera komplikovaniji i teže izvodljiv iako za unapređenje struke mnogo povoljniji.

Napokon bi državni premer mogao biti organizovan kao samostalna ustanova na način u svakom pogledu najsavreniji, kad bi zanj bilo osnovano zasebno ministarstvo, pod imenom »Ministarstvo za javne državne premere«. Ali ovaki jedan predlog sumnjam da bi se i smeo izneti, jer izgleda, posmatran pogledom konservativnim, kao utopija: vernost tradicijama katastarskog premera je bila do sada uvek glavna smetnja da opšti državni premer prede u svom razvitku granice fiskalnih potreba.

IV

Projekt reorganizacije Odeljenja katastra i drž. dobara ima još jedan osetljiv nedostatak. G. inž. Kostić uzeo je, obrađujući taj projekt, u obzir samo spoljnu, administrativnu potrebu reforme drž. premera, a pustio je iz vida potrebu i unutarnjih, stručnotehničkih promena kod izvođenja premera. U svom kongresnom referatu nigde nije dotakao pitanje, da li kvalitet radova premera, koji postizava Odeljenje katastra za svrhe poreske, može u istinu u potpunoj meri zadovoljiti i sve ostale državne potrebe, odnosno kakve pravilničke promene bi se za tu svrhu imale izvršiti.

To pitanje nije važno, kad se radi o osnovnim predradnjama premera (triangulaciji i preciznim nivelmanima) i kad se radi o premeru gradova i varoši, jer su pravilničke odredbe za ove radove već diferencirane s obzirom na razne tačnosti izvedbe premera, ali kad se radi o detaljnom premeru seoskih opština, to pitanje postaje mnogo važno, jer ovi premeri nisu potrebni samo zemljarinskom katastru, već i savremenij ustanovi zemljišnih knjiga i za radove komasacija zemljišta. Ako izuzmemo komasaciju zemljišta, jer za njenu tehn. izvedbu

kod nas još i ne postoji pravilnik i jer komasacija postavlja premeru jednake uslove kao i zemljišne knjige, to treba da rasmotrimo u pogledu na kvalitet premera samo potrebe ustanove zemljišnih knjiga.

Kod stručnjaka katastarskog premera ukorenilo se verovanje, da su zemljišnim knjigama proizvodi katastar. premera jedna životna potreba i da su katastarski geometri, snimajući granice individualnih poseda i pronalazeći imena posednika, neizbežljivi graditelji i zemljišnoknjižnih fundamenata. Ovo verovanje nije opravdano: protiv njega govore historijske činjenice i odredbe savremenih zakona o zemljišnim knjigama. Evo domaćih primera.

U krajevima, koji su pre rata bili u vezi Mađarske državne zajednice, sastavljane su gruntovnice (god. 1853—1876) i pre nego je bila osnovana ustanova katastar. premera i to su bile *gruntovnice napisnika*. Gruntovni napisnici, koji odgovaraju današnjim zemljišnoknjižnim ulošcima, bili su sastavljeni na osnovu terenskog izvidajnog postupka, poznatog pod imenom „lokalizacija” — dakle bez premera. Tek posle 1876 g. sastavljane su gruntovnice uložaka na osnovu katastar. planova i katastar. zemljoposedovnih podataka. Kod toga primera se mora naročito istaći konstatacija gruntovničkih činovnika i civilnih geometara, da su se gruntovni napisnici, sastavljeni bez premera, pokazali u praksi mnogo ispravnijima od gruntovnih uložaka, osnovanih na podacima katastar. premera.

Kakvu ulogu nameniše podacima katastar. premera odnosno katastar. planovima savremeni zemljišnoknjižni zakoni, vidi se dovoljno razumljivo u našem Zakonu: §§ 144 i 22/1 Zozk i § 1 Pravilnika određuje, da katastar. planovi — zapravo njihove kopije — služe samo za orijentaciju o položaju i obliku zemljišta a ne i za dokazivanje površine. Ispravnost i potpunost katastar. planova ima se izvidajima ispitati.

U materijalnopravnom pogledu nemaju dakle katastar. planovi za zemljišne knjige nikakve važnosti, a takove važnosti neće nikada ni steći, dokle god ustanova premera a po njoj i ustanova zemljišnih knjiga neće moći preuzeti jemstvo za bezpogrešnost podataka premera. Takav i samo takav premer je potreban za zemljišnoknjižne ciljeve, a zemljišne knjige se služe — dakako u ograničenoj meri — i katastar. premerom samo poradi nedostatka zemljišnoknjižnog premera.

Tek kada se drži pred očima celi opseg zadataka, kojima ima poslužiti institucija zemljišnih knjiga kako u pogledu pravnoga poretka tako i u životu društvenom i privrednom, tek onda se može shvatiti dalekosežni značaj premera za ovu instituciju. Ja ću se zadržati samo na pitanju važnosti zemljišnih knjiga u narodnoj privredi, jer je ovo pitanje u tesnoj vezi s kongresnom temom g. Inž. Kostića. Biću kratak i poslužiću se

samo navodima iz knjige *Dr. Ferde Čulinovića: Zemljišnoknjižno pravo* (§ 1 Lični i stvarni kredit).

„Lični je kredit koliko pohvalan toliko i retka pojava karakterisana više ličnim vezama, nego li drugim razlozima. U današnjoj posleratnoj trci za brzim i neskrupuloznim bogaćenjem lični je kredit toliko redak da se i ne može nazvati nekim faktorom nadzornog gospodarstva i privrede. Kredit se dakle sveo samo na garanciju stvari, na stvarni kredit”.

Najstabilnija podloga stvarnoga kredita je nekretnina.

„Mora se napomenuti, da su u današnjoj svetskoj krizi i nekretnine duboko zahvaćene velikim poremećajem vrednota, ali se mora priznati da su nekretnine usprkos svega ipak ostale srazmerno dosta povoljan kreditni osnov.

„S razvojem zemljoradnje, nekretnine postaju vidan faktor u narodnom gospodarstvu, da s novčanim gospodarstvom dobiju osobitu važnost za sav društveni život. Očito je da će nekretnine to i dalje ostati, pa makar kakav oblik uzela proizvodnja i privreda u našem društvu. Osobito u današnje vreme industrijalizacije privrede postale su nekretnine ne samo važan nego i presudan faktor proizvodnje i privrede”.

„Kredit je glavna poluga današnjega gospodarstva, pa je stoga i razumljivo intenzivno nastojanje svake države da se kreditna osnova što više konsoliduje i stabilizuje. Ne može biti sigurnog prometa dobara onde gde ta kreditna osnovica nije stabilizovana, da je isključena svaka mogućnost sumnje u njenu postojanosti i veritet. Takvu pouzdanost i konstantnost mogu ovoj kreditnoj osnovi dati samo dobro i moderno uređenje zemljišne knjige. Razvijen privredni život i sredeno narodno gospodarstvo zahteva neminovno sredene i tačne zemljišne knjige, koje su najizrazitiji i najsavršeniji instrument realnoga kredita”.

Da zemljišne knjige budu u svakom pogledu pouzdane, nije dovoljno da one budu samo istiniti i potpuni registri pravnoga stanja na nekretninama, već treba da su i verna slika stvarnoga stanja nekretnina samih tj. njihovih položaja, oblika i površina. Zemljišne knjige ne mogu biti sredene ni tačne, ako ne sadrže nesumnjivo tačnih podataka i o zemljišnim površinama, jer su baš površine pored boniteta tla najznačajnije oznake vrednosti zemljišta a prema tome i najpouzdanije merilo za ocenjivanje osnovice realnom kreditu.

Princip stvarnosti i javnog i opšteg pouzdanja u istinitost podataka zemljišnih knjiga nameće regulisanje realnih kredita uslov bespogrešnog i tačnog premera zemljišta. Ovaj uslov je interesna dodirna tačka između radova premera i narodne privrede: regulacija realnih kredita je to pouzdanija, što su podaci premera tačniji. Razumljiva je dakle potreba da se u svrhu organizovanja premera kao samostalne ustanove donesu nove odredbe kako u pogledu načina izvedbe premera na terenu tako

i u pogledu kartiranja terenskih podataka te računanja i kontrolisanja površina, da bi završni proizvodi premera mogli biti za sve državne ciljeve jednako upotrebljivi, poglavito da bi podaci premera mogli steći apsolutnu pouzdanost i dokaznu snagu kod ustanove zemljišnih knjiga.

Nisam imao nameru pišući ove primedbe da se angažujem poslom, na koji su pozvani drugi, ali ipak ne mogu a da ne spomenem, da je u svoje vreme u cilju generalizovanja upotrebljivosti drž. premera već bio učinjen jedan korak — a toga sam se već na jednom mestu napred dotakao. Taj korak je bila učinila Glavna uprava Udruženja geometara, sa sedištem u Zagrebu, u 1926 g., kada je bila izradila i Generalnoj direkciji katastra u Beogradu dostavila za anketni odbor stručnjaka *Projekt zakona o državnim geodetskim radovima*. Odredbe ovoga projekta su imale zadatak da premeru osvoje puni autoritet kod svih zainteresovanih državnih pa i kod zemljišnoknjižnih vlasti. Citovaću samo najkarakterističnije odredbe projekta, da bi prednji navod potvrdio, a posle toga ću ukratko opisati historiju projekta.

Iz Projekta zakona o drž. geodetskim radovima:

Čl. 8

Detaljni premer se ima izvoditi onom geod. metodom i onim geod. instrumentima, koji će zadanom geod. poslu te terenu i s tehničkoga i s ekonomskoga obzira najsavršenije odgovarati.

Čl. 9

Detaljni premer ima se izvoditi s onom *tačnošću* koja je potrebna da se nedvoumno tačno ustanovi oblik i površina individualnih zemljišnih poseda, kako bi premer odgovarao svrhama pravosudnim.

Takav premer treba da bude izveden i *strogo objektivno*: svaka konstruktivna mera ima biti utvrđena i merom kontrolnom tj. svaka tačka ima biti na dva načina merom određena.

Čl. 11

Redoviti drž. premer, kojim se imadu odrediti horizontalni oblici i površine nekretnina neke opštine, sme se izvoditi onda, kad budu stalnim belegama nedvoumno sigurno označene granice i opštine i sviju bilo individualnih ili skupnih poseda u njoj..

Čl. 12

Ustanovljavanje posednika i pravnih naslova za posed te zabeležavanje i rešavanje stvarnopravnih sporova i drugih stvarnih privatnopravnih odnosa na nekretninama, konstatovanje imena parcela i potesa te obeležavanje posedovnih granica stalnim belezima sme se izvoditi samo pod vođstvom i odgovornošću pravnoga stručnjaka. Zato svi navedeni poslovi spa-

daju u nadležnost sudskih vlasti odnosno nadležnost naročitih za tu svrhu osnovanih sudskih povereništava. Takova povereništva će se zvati *Povereništva za zemljišnoknjižne predradnje*.

Svakome povereništvu za zemljišnoknjižne predradnje biće dodeljen i po jedan drž. geometar kao tehnički stručnjak Povereništva.

Čl. 13

Drž. geometar kao tehnički stručnjak Povereništva za zemljišnoknjižne predradnje vršiće službu savetnika u tehn. stručnim pitanjima a vršiće i stručni nadzor, da bi postavljanje stalnih belega bilo izvršeno tačno prema propisima pravilnika.

Sem toga imaće geometar Povereništva i dužnost da tačno premeri sva međusobna horizontalna otstojanja između ukopanih graničnih belega te da o njihovu položaju od parcele do parcele za celu opštinu sastavi približan nacrt u onoj razmeri koja je potrebna da bi u pojedine parcele mogle biti nedvoumno jasno upisane i provizorne topografske oznake te imena parcela, imena pravnih posednika, koja je Povereništvo ustanovilo te svi oni stvarnopravni podaci, koji će biti u tehničkom obziru potrebni i državnom geometru, izvršiocu premera.

Ovakav nacrt zvaće se *Nacrt zemljoknjižnih predradnja*.

Čl. 14

Geometar drž. premera izvodiće samo geodetske radove i to na osnovu pre opisanog nacrtu, koji će od Povereništva za zemljoknjižne predradnje blagovremeno preuzeti.

Sem na podatke nacrtu imaće se geometar drž. premera redovito obazreti i na kulture tla stalne naravi, koje će biti potrebne za državnu statistiku i za zemljarinski katastar, a izvanredno moraće se obazreti i na one odnose tla ili zemljišnog poseda i onako, kako će mu biti naročitim pismenim naređenjima od njegove nadležne uprave naređeno.

Iz projekta onih članova zakona o zemljišnim knjigama, koji su u neposrednoj vezi sa zakonom o drž. geodetskim radovima:

Čl. 7

..... Klasa privredne vrednosti pojedinih parcela, kako ju je odredio zemljarinski katastar, ima biti kod svake parcele i u zemljišnoj knjizi zabeležena tačno prema spisku koji će u tu svrhu zemljišnoknjižna vlast od odeljka za zemljarinski katastar primiti.

Čl. 12

Zemljišnoknjižna vlast jemči za ispravnost svih u zemljišnim knjigama upisanih stvarnopravnih odnosa na nekretnina-

ma a jemči posredstvom državnog premera i za ispravan oblik i površinu svake pojedine upisane zemljišne parcele.

Eventualne privatnopravne štete, koje bi mogle nastati poradi pogrešnih podataka zemljišnih knjiga imade naročita u tu svrhu imenovana komisija ispitati i službenim putem odnosno na teret krivca popraviti.

Iz Projekta zakona o zemljarinskom katastru:

Čl. 2

Obavezan zemljarinskom porezom može biti neko samo za one nekretnine, koje su upisane kao njegova vlasnost u zemljišnim knjigama.

Za zemljarinsku porezu važe samo one površine zemljišnih parcela, koje su upisane u zemljišnim knjigama.

Čl. 8

Na osnovu prepisa zemljišnoknjižnih posedovnih listova sastaviće odeljci zemljarinskog katastra individualne katastarske zemljarinske listove i u njima po parcelama označiti čisti katastarski prihod i iznos zemljarine.

Katastarske zemljarinske listove dostavljaće odeljci zemljarinskog katastra poreskim nadležstvima koja će razrezivati i primati porezu.

Čl. 9

Poreska nadležstva su dužna tačno se držati podataka katastarskih zemljarinskih listova te nisu ovlašćena nikakvih promena u njima izvoditi samostalno.

Promenu podataka u katastarskim zemljarinskim listovima sme poresko nadležstvo izvršiti samo na osnovu naredenja odeljka zemljarinskog katastra a prema predlogu zemljišnoknjižne vlasti, koji predlog je osnovan na sudskoj odluci ili na privatnopravnoj delatnosti pojedinog zemljovlasnika.

*

Iz ovih nekoliko članova projekta zakona o geodetskim radovima se vidi, da bi reforma u svrhu fundiranja samostalne ustanove drž. premera imala zahvatiti ne samo spoljni već još više unutarnji mehanizam sadanje organizacije katastarskog premera i da bi čak imale biti pokrenute u svojim fundamentima dve po državni život važne ustanove. Jedan tradicijom osveštani red bi se imao srušiti: zemljarinski katastar bi imao spašati na nivo jednoga pomoćnog biroa s posredničkom ulogom, dok bi, tome nasuprot, ustanova zemljišnih knjiga trebala da zauzme ono ugledno mesto, koje joj pripada po uslugama koje čini privrednom i pravnom poretku u državi.

Projekt reorganizacije Odeljenja katastra i drž. dobara, prema zamisli g. inž. Kostića, ne previda potrebu preokreta većeg stila, iako se u celom referatu ispoljava želja za izvesnim

korisnim promenama, koje se mogu razumeti samo kao posledice fundamentalne spoljne i unutarnje preudezbe ustanove katastra. Zato sam na jednom mestu napred i nazvao projekt g. inž. Kostića opasno skromnim i lako ostvarljivim.

Zagrebački projekt — da ga tako nazovem — ne odlikuje se svojom skromnošću, što više njegovi se zahtevi ukazuju mnogo revolucionarima, ipak u finansijskom pogledu taj projekt ne bi smeo biti označen takvim atributom. Radovi premeravanja zemljišta i sastavljanja zemljišnih knjiga bili bi novom organizacijom na prirodan način uprošćeni i stekli bi trajniju i neuporedivo veću vrednost kako u pravnom tako i u tehničkom pogledu, a da uza sve to ne bi postali skuplji već s obzirom na rentabilitet čak i jeftiniji. Zemljišnoknjižne pregradnje, koje bi imale obuhvatiti preko polovine terenskih radova katastarskog premera i sve radove izvidanja te ispitivanja istinitosti planova i katast. zemljoposedovnih podataka kod sastavljanja zemljišnih knjiga, uklonili bi najveće smetnje koje sada stoje na putu uspešnom napredovanju katast. premera i učinile bi nepotrebnima sadanja povereništva za sastav zemljišnih knjiga. Zemljišnoknjižne pregradnje odvijale bi se uz asistenciju izvesnoga broja pouzdanih opštinskih poverenika solidno i brzo; jer bi interesovanje za radove pravnog osiguranja zemljišnih svojina bilo mnogo šire i intenzivnije od interesovanja za katast. premer, koji je zbog svoga poreskog karaktera svugde susretan s neprijateljskim raspoloženjem i s omalovažavanjem. Premer sam, oslobođen na navedeni način svoga nestručnog tereta i njegovih smetnji, postizavao bi pored udvostručenog kvantiteta i kvalitativno mnogo povoljnije i pouzdanije uspehe: za rad na terenu ne bi bila više potrebna grupa od dvojice geometara, već bi dovoljan bio za isti rad pojedinac geometar i njegova bi jedina briga bila da i bez *saradnje zemljoposednika* što tačnije odredi podatke, potrebne za konstrukciju parcelnih figura na planovima, za računanje površina prirodnim merama i za objektivno kontrolisanje ispravnosti rada.

Ali za određivanje budžetske povoljnosti, koja bi se mogla postići organizacijom premera, prema zagrebačkom projektu, nije dovoljno poznat jedan složeni faktor, a to je ograničavanje imanja vidnim i trajnim belegama. Taj rad nije bio do sada vršen redovito ni pravilno ni za katastar ni za zemljišne knjige i zato nemamo ni približnih podataka, stečenih u praksi, s obzirom na potrebno radno vreme i s obzirom na neophodne materijalne izdatke. Važiće verovatno i za ove radove poznata rečenica „Svaki početak je težak”, ali će se s vremenom pronaći na osnovu praktičnog iskustva način mehanizacije i ovih radova te će pojeftiniti. Zato, što prije počnemo — to bolje. Ipak će, u svakom slučaju, nabavka trajnih belega predstavljati za zemljoposednike materijalni teret. Da bi taj teret bio što

manje osetljiv, nabavljaće belege od pečene gline, kamena ili armiranog betona, tj. na način najjeftiniji, upravne vlasti, a zemljaradnici će ih prema upotrebljenom broju otplaćivati u neosetljivim obrocima (čl. 11 st. 4.).

Još mi preostaje da ukratko prikažem historiju zagrebačkoga projekta tj. da objasnim kako je do njega došlo.

Na VIII redovitoj glavnoj skupštini Udruženja geometara, koja je bila održana na dane 28 i 29 marta 1926 g. u Zagrebu, odbijena je bila „*Osnova zakona o premeru, omeđavanju i održavanju katastra*” Generalne direkcije katastra kao nepodesna za detaljni pretres i stavljeno je bilo u dužnost Glavnoj upravi udruženja da dađe od svojih stručnjaka izraditi svoj projekt zakona o opštem drž. premeru i da ga dostavi na pretres i prihvrat Generalnoj direkciji katastra. Na istoj skupštini dana je bila razrešnica staroj Glavnoj upravi, koja je imala svoje sedište u Novom Sadu i izabrana je bila nova Glavna uprava sa sedištem u Zagrebu.

Zagrebačka Glavna uprava nije imala još gotova svoga projekta kada je doznala — privatnim putem — da se ima na dane 27—29 maja 1926 g. kod Generalne direkcije katastra u Beogradu sastati anketni odbor stručnjaka koji će pretresati Zakon o katastru. Radilo se forsirano i projekt Glavne uprave je bio ipak blagovremeno svršen, ali nije bilo dovoljno vremena da se sazove vanredna skupština Udruženja, koja bi bila imala svršeni projekt Glavne uprave pretresti i odobriti. Diskusija je bila potrebna, jer Glavna uprava u Zagrebu nije bila primila od glavne skupštine pozitivnih direktiva ni u pogledu na načela ni u pogledu na opseg zakonskog projekta. Stručnjacima Glavne uprave poslužio je za podlogu samostalnog projekta „*Prvi nacrt projekta za zakon o katastru*” od gg. Inž. Dragomira Andonovića i advokata Milana Vljakovića i obilno domaće iskustvo o neurednostima jednostrano izvedenog katastra pod mađarskom upravom. Na ovakav način sastavljeni „*Projekt zakona o drž. geodetskim radovima*” s „*Projektom onih članova Zakona o zemljišnim knjigama, koji su u neposrednoj vezi sa zakonom o drž. geodetskim radovima*” i s „*Projektom zakona o zemljarinskom katastru*” dostavila je bila Glavna uprava u Zagrebu Generalnoj direkciji katastra u Beogradu, a štampom su navedeni projekti obelodanjeni u Glasilu geometara br. 7—9 za mesec juli—septembar 1926 g.

Na glavnoj skupštini Udruženja geometara, održanoj u Beogradu na dane 7—8 aprila 1927 g., dobila je zagrebačka Glavna uprava razrešnicu i izabrana je nova Glavna uprava sa sedištem u Beogradu. Na toj skupštini konstatovana je bila samo činjenica, da je projekt zagrebačke Glavne uprave blagovremeno predat Generalnoj direkciji katastra i s time je ovaj projekt predat zaboravu. Da bi taj zaboravljeni zagrebački projekt mogli pobliže upoznati i mladi geometri koji su da-

nas u pretežnoj većini, mislim da bi bilo korisno da se taj projekt u *Geometerskom i geod. časniku* ponovno otštampa — u cilju prečišćavanja pojmovi a postavljenoj kongresnoj temi i o predlozima koji su u vezi s tom temom izneti pred stručnu javnost.

Da bi bili danas razumljivi administrativno-organizacijski osnovi zagrebačkoga projekta moram objasniti da je ovaj projekat sastavljen u očekivanju — koje je danas potpuno bez vrednosti — da će biti *Generalna direkcija za drž. geodetske radove* podređena *Ministarstvu javnih radova i saobraćaja*, u kojem *Ministarstvu* su imali biti skoncentrisani svi državni tehnički radovi prema *Projektu zakona o centralnoj upravi Udruženja jugosl. inženjera i arhitekata*, sekcije beogradske, a koji *Projekt* je obelodanio u „*Tehničkom listu*” od 10 februara 1926 g. g. Inž. Jovan Obradović.

O projektovanom *Zakonu o centralnoj upravi* bio sam napisao iscrpno obaveštenje, koje je otšampano u *Glasilu geodetara* br. 4—6 za mesec aprila—juni 1926 g. pod natpisom „*Jedan važan predlog, koji se i nas tiče*”.

(Kraj)

Spisak štamparskih grešaka u Geom. i geod. Glasniku br. 5 u članku „Uloga katastarskog plana u narodnoj privredi”:

1)	Na strani 270 redak 20	odozdo	pogrešno je štampano <i>neugodne</i> a mora biti <i>mračne</i> ;
2)	Na strani 271 redak 17	odozdo	<i>čudnoj</i> a mora biti <i>čudesnoj</i> ;
3)	„ „ 272 „ 21	odozgo	<i>zemljoradničke</i> a mora biti <i>zemljoposadničke</i> ;
4)	„ „ 273 „ 17	odozgo	<i>izuzetna potreba</i> , a mora biti <i>izuzetno potrebna</i> ;
5)	„ „ 276 „ 25	odozdo	<i>ni-kih</i> , a mora biti <i>nižih</i> ;
6)	„ „ 276 „ 19 i 20	odozdo	<i>podesni su za tehn. reambulaciju kojom bilo ovih planova</i> , a mora biti <i>izrađeni su godina 1900—1929. Kod</i>

Geom. FALATOV IVO

KRATAK PREGLED RADOVA NA DOVRŠENJU EKSPROPRIJACIONOG ELABORATA NOVOSAGRAĐJENE ŽELJEZNIČKE PRUGE KOPRIVNICA—VARAŽDIN

Saradjivao sam na dovršavanju eksproprijacionog elaborata novosagrađjene željezničke pruge Koprivnica—Varaždin. Imao sam za vreme od četiri meseca — koliko su dugo navedeni radovi trajali — prilike da se поближе upoznam sa radovima jedne veće eksproprijacije a pogotovo sa provadjanjem iste kroz sve delove katastarskog operata, kao i u zemljišnoj knjizi. Verujem da će mnoge kolege interesirati da u kratko prikažem tok navedenih radova, s osobitim obzirom na samo provadjanje u katastru kod nadležnih uprava u Koprivnici i Varaždinu.